

Jan Costin Wagner

Nachtrit

Vertaling
Gerda Meijerink

Cossee
Amsterdam

I

's Middags arriveer ik aan het einde van de wereld.

Ik neem mijn intrek in een hotel, zie door het raam van mijn kamer een donkerblauwe streep van de oceaan achter het goudkleurige zandduin waarop vakantiegangers met een bal spelen.

Ik ga op het smalle bed liggen, sluit mijn ogen en vermaak me met de gedachte dat ik Fraikin laat wachten, Fraikin, die vol ongeduld op mij wacht om mij zijn verhalen te vertellen, eindelijk iemand die zich ervoor interesseert, móet interesseren, eindelijk iemand die aan zijn lippen hangt, ja, nog een anekdote, en nog een van de vele die Fraikin te vertellen heeft. Fraikin, die zich heeft voorgenomen komende generaties met zijn veelbewogen leven te vervelen.

Zo stel ik me Fraikin voor, die ik niet ken, Fraikin, die mij de opdracht heeft gegeven zijn biografie te schrijven.

Ik moet even zijn ingedut, want als ik mijn ogen open, zweet ik, mijn t-shirt, mijn broek plakken aan mijn lichaam. Ik blijf zo liggen, één, twee minuten, laat toe dat mijn toestand verslechtert, weer die koude rillingen, dan richt ik me met een ruk op, trek de kleren van mijn lijf, smijt ze in een hoek, zet de douche aan en laat lauw water over me heen lopen.

Ik ga naar buiten, de hitte valt op me zodra ik de straat betreed, mijn gezicht, mijn nek gloeien al. Mijn eerste indruk van Cap

II

Ferret: klein dorpje aan zee, overal spierwitte vakantiehuisjes met zonnige namen, opgewekte, bruingebrande vakantiegan-
gers.

Ik loop over de Avenue de l'Océan in de richting van het duin waarop zo-even vakantiegan-
gers elkaar een bal toewierpen (wellicht waren het dorpsbewoners), maar die zijn al weg, naar hun hotel, naar het strand, gaan eten, of waarheen dan ook. Via een smal pad bereik ik het hoogste punt van het duin, de wind blaast in mijn gezicht, nog geen honderd meter verderop bedel-
ven de golven van de zee zwemmers en surfers, die meteen weer opduiken, lachend, iele poppetjes in de Atlantische Oceaan.

Ik loop langzaam verder, het duin af, doe mijn gymschoenen uit, het zand brandt, prettig.

Ik sta aan de rand van het water, de golven slaan zacht tegen mijn benen, dezelfde golven die een paar meter verderop lachende zwemmers door de lucht laten wervelen. Een gedachte uit mijn prille jeugd komt in me op, wegzwemmen in de richting van de horizon, onderzoeken wat daarachter is, of daar werkelijk het einde van de wereld is.

Ik sta frontaal in de wind, voel het koude water rond mijn bovenbenen en denk dat ik verhalen zou kunnen schrijven over de kassajuffrouw van het benzinstation, met haar starre ogen, leeg, blauw, die langs me heen keek toen ik haar tussen Orléans en Bordeaux het briefje van tweehonderd euro toestak.

Of over de chauffeur van de witte auto, Duits kenteken, die sliep, diep, droomde, op de bestuurdersstoel, in het troebele licht van de lantaarn op het parkeerterrein. Die ik uit zijn voertuig had kunnen lokken en had kunnen wurgen, 's nachts om drie uur, als ik niet zelf moe was geweest en even had moeten pauzeren. Die ik had kunnen vermoorden zonder ooit re-
kening af te hoeven leggen.

Ik schonk hem het leven. Ik vroeg me af waarheen hij op weg was.

Ik zal geen verhalen schrijven, waarschijnlijk.

Ik voel het water rond mijn bovenbenen, zie de uitgestrekte vlakte van de zee, en denk aan Fraikin, die ik niet ken en die denkt dat ik popel om zijn biografie te schrijven. En ik denk aan Röder, heel even. Röder, die zou glimlachen en me op mijn schouder zou slaan, Röder, die zou zeggen: een begin, beste kerel, Fraikin was ooit heel groot, vergeet dat niet.

Maar Röder is ver weg.

De wind drijft een traan in mijn oog, die langs mijn rechterwang naar beneden loopt en blijft plakken.

2

De avond breng ik door in het hotel, omdat ik weet dat Fraikin op me wacht en zijn slechte humeur misschien wel afreageert op zijn vrouw, die ik niet ken, maar die hij noemde in het telefoongesprek dat we voerden, kort voordat ik in de auto stapte en vertrok.

Ik zit in de eetzaal van het hotel, waar het licht gedempt is. Buiten regent het inmiddels, je kunt bijna niets zien door de ruiten, ik vraag me af waar de hitte is gebleven die het zand onder mijn voeten liet branden, nog geen twee uur geleden.

Ik laat me het vlees, de aardappelen en de wijn goed smaken, babbel met de dame van het hotel die mijn tafel bedient, die aldoor lacht, wat ik ook zeg, zelfs als ik zwijg. Het hotel is matig bezet, helemaal achterin zit een echtpaar, Engelsen, als ik de paar flarden van hun gesprek goed heb verstaan; aan het tafeltje naast me zit een man van mijn leeftijd, misschien iets ouder. Ik schat hem op halverwege de dertig, zal het hem bij gelegenheid vragen, hoewel het me niet interesseert.

Als de bediening het dessert brengt, komt er nog iemand bin-

nen, een man met lang, wit haar, diepe groeven in zijn gezicht, de man is zestig en voelt zich dertig, denk ik onwillekeurig, nee, wil zich dertig voelen, een voorbarig, onrechtvaardig oordeel, maar ik ben gewend voorbarig te oordelen, me snel een definitief beeld te vormen. Ik houd ervan karakters gewoon uit mijn duim te zuigen, hier een smal gezicht, daar een harde trek om de mond, zo doe ik dat in mijn kleine verhaaltjes (Röder vond het allemaal prachtig, destijds).

De man met het witte haar glimlacht, zijn ogen stralen, de receptioniste trekt een scheef, geamuseerd gezicht in zijn richting, een gezicht dat afkeurend en welwillend tegelijk is en dat hij niet kan zien omdat hij haar de rug toekeert. Hij is een en al dynamiek en dadendrang en komt naar mijn tafeltje toe, ik weet niet waarom.

Zijn naam is Fignon, Bernard Fignon, zegt hij, hij heeft al gehoord dat ik uit Duitsland kom, hij spreekt heel graag Duits, heeft een poosje in Neurenberg gewoond, nou ja, lang geleden, maar geleerd is geleerd, schudt mijn hand, klopt me op de schouder.

‘Goienavond,’ zeg ik.

Hij zegt dat ik vanavond met hem mee moet naar het casino, absoluut, eerst wil hij iets eten, tegen tien wil hij vertrekken, richting Bordeaux, normaal zou hij alleen gaan, jawel, hij windt er geen doekjes om, hij is een gokker, een drinker, een waanzinnige, zo ik wil, maar we zullen veel plezier hebben, belooft hij.

Fantastisch, zeg ik, tien uur. Waarom zou ik niet naar het casino gaan. Het maakt toch niet uit wat ik doe, belangrijk is alleen dat ik Fraikin laat wachten, die in zijn vakantiehuis zit en wellicht op zijn vrouw moppert, omdat ik niet kom.

Ik ga naar mijn kamer, trek mijn zwarte pak aan en breng de resterende tijd, die toch gedood moet worden, door op mijn

bed, dommelend. Mijn kamer is helemaal bruin en wit, bruin de tegels op de vloer, wit de klerenkast tegen de muur, bruin de houten tafel, wit het behang, bruin het bed, wit het laken, bruin de spreij, wit de wastafel, bruin het douchegordijn, wit het plafond, waar ik een hele tijd naar staar, tot ik op het idee kom dat het misschien al bijna tien uur is en ik in de hal dien te verschijnen om met Bernard Fignon naar het casino te gaan. Ik zoek naar mijn horloge, dat ik ergens heb neergelegd. Ik vind het uiteindelijk in de zak van mijn jasje, geen idee hoe het erin is gekomen, het is dertien over half tien.

Ik pak mijn geld, alles wat ik heb, en ga naar beneden, te vroeg, tref Fignon reeds wachtend aan, gloeiend van ongeduld. Hij maakt een babbeltje met de dame van de receptie, praat druk gesticulerend op haar in, en zij lacht en knikt alleen maar. Dan ziet hij mij, stoot van enthousiasme en opluchting een langgerekte kreet uit en komt naar me toe.

‘Daar bent u dan eindelijk, beste kerel. Kom, we gaan.’

Ik ben degene die chauffeert, Fignon zit breeduit op de passagiersstoel en prijst mijn auto, zelf bezit hij helaas slechts een klein autootje, waarmee hij uit Parijs is gekomen, waar hij woont en een of ander beroep uitoefent, ik begrijp niet goed welk. Ik zet de radio harder om Fignon het praten te bemoeilijken, maar Fignon kletst gewoon door, is niet te stuiten, zonnodig schreeuwt hij.

Ik concentreer me op de weg, neem de kleine rotondes met opzet heel snel, maar Fignon stoort zich er niet aan, hij lijkt het niet eens te merken. Eén keer verlies ik op een haar na de controle over de auto, de banden piepen, we belanden bijna in de berm, en Fignon zegt alleen: ‘Dat scheelde niet veel.’

De rest van de rit, die nog zo’n twintig minuten duurt, lach ik bijna ononderbroken, ik lach, Fignon praat, ik rij 170 over de provinciale weg, de muziek is luid, Fignon praat en praat... Als

we in de garage onder het casino tot stilstand komen, staan de tranen in mijn ogen, lachtranen natuurlijk, die plakken ook, ik heb me kostelijk vermaakt.

In het casino ben ik meteen onder de indruk van het feestelijke geroezemoes, tussendoor de strenge aanwijzingen van de croupiers, dat horen we allemaal al als we de wijnrode treden van de trap oplopen die goudkleurig is verlicht. We betreden het casino door een brede, dubbele deur, Fignon begint bij het zien van de speeltafels heen en weer te springen, in de auto heeft hij me al verzekerd dat hij een heel goed voorgevoel heeft, hij gaat winnen vandaag, 'en dan, beste man, gaan we de bloemetjes buiten zetten.'

Ik let verder niet op Fignon, laat hem met zijn enthousiasme alleen en slenter langs de tafels, observeer de gezichten, die van de neutraal kijkende croupiers, de koortsig verhitte gezichten van de betreuenswaardige lieden die al hun hoop op een balletje en een getal zetten.

Ik zou verhalen kunnen schrijven over de jonge vrouw met de gele tanden, die maar niet ophoudt met giechelen en voortdurend probeert zich onopvallend de winst van anderen toe te eigenen. Over de dikke man in het gele pak die denkt dat de wereld van hem is omdat hij met fiches van honderd francs om zich heen kan smijten.

Ik ga het niet doen, waarschijnlijk.

Opeen bepaald moment vind ik het niet meer leuk om rond te hangen en alleen maar te kijken, en ik ga mijn geld, alles wat ik heb, omwisselen in fiches, plastic munten, die je zomaar in de prullenbak zou kunnen gooien, ware het niet dat er een getal op staat dat hun waarde aangeeft.

Ik verzoek de jongeman achter de kassa me fiches van duizend te geven en leg 35.900 francs voor hem neer, alles wat de bankemployé me heeft overhandigd toen ik mijn rekening

leeghaalde in Duitsland, kort voor mijn vertrek. Alles, met uitzondering van de 74 francs in mijn broekzak, te weinig om het hotel te kunnen betalen.

De jongeman, lijkt het, krijgt bijna een rolberoerte, zelfs de dikzak in het gele pak is zover niet gegaan. Ik glimlach, voel me goed, terwijl de man me onhandig de fiches toeschuift, een fiche van duizend valt op de grond. Ik neem niet de moeite het op te rapen.

Met mijn hele rijkdom ga ik naar de tafel waaraan de dikke gele man zit, vlak naast de croupier, wie hij af en toe met minzame blik een fooi doet toekomen. Fignon, die bij de blackjack-tafel staat, op zijn hakken wippend, verhit grijnzend, ziet me van verre, zwaait naar me, registreert met zijn oog voor sensatie de hoeveelheid geld in mijn handen en komt met zijn mond wijdopen naar me toe hollen. 'Wat doet u nou toch, beste vriend, dat zijn duizendjes, lieve god!'

Ik glimlach alleen maar, ga naast de dikke gele man staan, wacht tot het balletje een getal vindt. De gele wint en werpt de croupier een honderdje toe.

Ik baar enig opzien, een oude vrouw in een smakeloos mantelpakje slaakt een gillette als ik 30.000 francs, de hoogst toegestane inzet, op de getallen vier tot zes plaats, waarom ik die getallen kies, weet ik niet, ze roepen niets in me op, ik heb er niets mee. De dikke gele man weet niet wat hij ziet, hij loopt rood aan, de jonge vrouw die aan zijn schouder hangt, laat hem los. De croupier, eveneens licht geïrriteerd, gooit het balletje, Fignon roept ontgaan dat ik dat niet kan doen, wat me bezielt. 'Kijk toch uit, beste vriend, bij zo'n inzet moet je minstens een kans van één op drie nemen!' Het is zelfs Fignon, de krankzinnige, allemaal te veel. Hij maakt aanstalten de fiches te verschuiven, kijkt me aan als een hond die zijn baas voor een stommiteit wil behoeden. Ik doe hem de lol, even voordat de croupier *'rien ne va*

plus' zegt en het balletje langzamer begint te rollen, schuif ik mijn inzet naar het vak met de getallen één tot en met twaalf.

Ik kijk niet eens, het interesseert me niet welk getal er wordt genoemd, het interesseert me werkelijk niet (en dat besef geeft me een stomp in mijn maag, ik word heel even misselijk), dan begint Fignon te joelen, de dikke gele man zit verslagen op zijn stoel (hoewel hij een paar honderd francs heeft gewonnen), een opgewonden gemompel gaat de hele tafel rond, van andere tafels komen nieuwsgierigen aanlopen. De jonge vrouw aan de schouder van de dikzak kijkt me aan, met grote ogen, en Fignon joelt nog steeds: 'Gewonnen, gewonnen, gewonnen!'

Gewonnen, inderdaad, het balletje blijft in de zeven liggen, de croupier schuift 90.000 francs in mijn richting, en ik moet alweer lachen, net als in de auto, toen Fignon praatte, de muziek blèrde en we bijna in de berm terecht waren gekomen.

Fignon heeft zichzelf niet meer onder controle, zijn pupillen worden groot van opwinding, zijn lichtblauwe overhemd plakt aan zijn zwaar behaarde buik, je kunt de navel erdoorheen zien. 'Gewonnen, gewonnen,' roept hij almaar, en zijn gezicht vertrekt, er komt een waas voor zijn ogen, hij dreigt flauw te vallen als ik hem een paar stukjes plastic ter waarde van 10.000 francs in de hand druk ten teken van mijn dankbaarheid, de winst heb ik tenslotte aan hem te danken.

'Nee, beste vriend, dat geld is van u, echt niet, echt niet,' stamelt hij stralend van geluk, houdt maar niet op en zou ook niet meer zijn opgehouden als ik niet de overgebleven 80.000 francs weer had teruggeschoven op de tafel, wat hem aanleiding geeft zijn mond te houden, want daar heeft hij niet van terug.

De hele zaal weergalmt van het collectieve zuchten van de casinobezoekers, die zich allang allemaal rond onze tafel hebben verzameld, aan de andere tafels wordt niet meer gespeeld, de mensen staan om mij heen, volgen al mijn bewegingen, rui-

ken het uitzonderlijke, het ongelooflijke, als ik de plastic stukjes terugschuif op het speelveld. 30.000 zet ik in op de getallen één tot twaalf, 30.000 op rood, 20.000 op de oneven getallen.

Verder ligt er niets op de tafel, zo zeer zijn de anderen op mij gefixeerd, zo sterk is hun verlangen mee te maken hoe ik me in het ongeluk stort, dat ze geen moment op het idee komen ook zelf in te zetten. Het is dus mijn spel, denk ik, voor mij gooit de croupier het balletje, de croupier, die bleek is geworden en om zich heen kijkt, waarschijnlijk in de hoop zijn superieur te ontdekken en hem met een veelzeggende blik duidelijk te maken dat hij onschuldig is, absoluut onschuldig aan het onvoorziene incident.

Het is mijn spel, op de tafel ligt alles wat ik heb, mijn materiële bestaan, verbijsterd gadegeslagen door de dikzak, door de jonge vrouw met de grote ogen, door de gillettjes slakende oude vrouw in het roze mantelpak, door de mensen die willen zien hoe ik verlies, mijzelf te gronde richt, door de mensen die willen zien hoe ik, ondersteund door Fignon, de zaal verlaat. Ik moet alweer lachen, dat lachen kalmeert me, het komt zomaar, klautert naar boven en verlaat als schor gekwaak mijn strot, de mensen staren me aan alsof ik niet goed bij mijn hoofd ben, en de croupier gooit het balletje, eindelijk.

Ik verzink weer in mijzelf, heb niet de behoefte te kijken terwijl het balletje rolt en de beslissing neemt over waar de plastic schijfjes heen gaan. Ik lach nog steeds, de mensen weten niet of ze naar mij of naar het balletje moeten kijken, dat nu uitrolt, nog een paar rondes maakt, hier en daar een vakje raakt en ten slotte blijft liggen, wáár weet ik niet.

Fignon laat deze keer niets van zich horen, geen enthousiast gejoel, ook geen teleurgestelde kreet, zijn adem is hem domweg benomen. Om mij heen wordt gemompeld, eerst ingehouden, dan luider, terwijl ik naar de grond kijk, een waas van tranen

voor mijn ogen, ik voel me duizelig, en dan hoor ik de schelle kreet, dat is Fignon, die niet meer te houden is, die zijn overwinningkreet eindeloos uitrekt.

Gewonnen, inderdaad, alle drie de inzetten, het is niet te geloven, maar waar, het balletje is op de rode negen gevallen, juiste kleur, juiste dozijn, oneven. Heel even beweegt de vloer onder mijn voeten, en ik neig ertoe alles voor onwerkelijk te houden, te beginnen bij mijn vertrek van Rödgers vakantiehuisje tot en met de schelle overwinningkreet van Fignon, maar het is allemaal echt. De croupier, die zich weet te beheersen, schuift de winst naar me toe, 90.000 francs voor het dozijn, 60.000 francs voor de kleur, 40.000 francs voor het oneven getal, 190.000 francs, jammer dat ik 10.000 euro aan Fignon heb geschonken, anders zou het een rond getal zijn geweest.

Ik pak Fignons hand en loop linea recta naar de kassa, de mensen kijken me na, ik ben de sensatie van de avond. De man achter de kassa staat perplex en overlegt even met een elegante heer, die ten slotte instemmend knikt.

Als we de koude, donkergrijze garage betreden, spiedt Fignon naar links en naar rechts, waarschuwt dat we voorzichtig moeten zijn, alsof op elke hoek een roofmoordenaar op de loer staat. In de foyer boven heeft hij me al het idiote advies gegeven mijn geld in mijn schoen te verstoppen, net zoals hij doet met zijn 10.000 francs, waarvoor hij me om de paar seconden bedankt.

Er duikt niemand op, we stappen zonder problemen in de auto en rijden door de verlaten stad naar de provinciale weg. Ik rijd heel langzaam, ben moe, erg moe, terwijl Fignon weer begint te praten, ook hij moet eerst even bijkomen, zoiets, verzekert hij, heeft hij nog nooit meegemaakt, zoiets niet.

Fignon wil nog een flesje open laten trekken in het hotel, wil het vieren, beweert dat je nu onmogelijk kunt gaan slapen, hij vertelt het hele bizarre verhaal aan de receptioniste, peutert als

bewijs zelfs zijn 10.000 francs uit zijn schoenen. De receptioniste, die eigenlijk naar bed wil, is opeens klaarwakker, wil niet geloven dat ik echt rondloop met 190.000 francs in mijn jasje, ik heb de indruk dat ze me graag zou fouilleren.

Ik laat hen beiden staan, loop de trap op, Fignon doet een laatste poging me tegen te houden, dan laat hij me gaan, werpt me een kushandje toe en babbelt alweer met de receptioniste.

Mijn kamer is koud en donker, ik doe de lamp op het nachtkastje aan, trek mijn schoenen uit, dan mijn pak, mijn stropdas, mijn overhemd. Ik was mijn handen, maak mijn gezicht nat, pak het jasje van mijn pak, dat over de stoel hangt, en haal het geld eruit, gooi het op de houten tafel, een paar briefjes zijn ingescheurd.

Het is al bijna half twee, ik loop naar het raam, doe het open. Achter het zandduin, dat in het donker ligt, zie ik de smalle streep van de oceaan, waarop het rode licht van de vuurtoren valt, met regelmatige tussenpozen.